

Kazimierz Kraj

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny instrumentem politycznego i militarnego zwalczania terroryzmu w Rosji

Aktem prawnym organizującym, porządkującym i regulującym całokształt walki z terroryzmem w latach 1998–2006 był *federalny zakon O borbie s tierrorizmom* z 3 lipca 1998 roku. Ustawa definiowała prawne i organizacyjne podstawy walki z terroryzmem na terytorium Rosji. Ustalała wzajemne stosunki i współpracę organów wykonawczych władzy federalnej odpowiedzialnych za tę walkę. Rozwiązania przyjęte w ustawie określały rolę władz podmiotów FR, stowarzyszeń społecznych i innych organizacji w zwalczaniu terroryzmu. Ustawowe regulacje obejmowały obowiązki w walce z zagrożeniem terrorystycznym osób na stanowiskach kierowniczych oraz poszczególnych obywateli. W ustawie określone zostały prawa i obowiązki oraz gwarancje w związku ze spełnianiem obywatelskich powinności w zwalczaniu terroryzmu.

W rozdziale pierwszym pt. *Przepisy ogólne* przedstawione zostały prawne podstawy walki z terroryzmem, do których należą: konstytucja FR, rosyjski kodeks karny, ogólnie przyjęte zasady i normy prawa międzynarodowego, porozumienia międzynarodowe, dekrety i rozporządzenia prezydenta FR, uchwały i rozporządzenia rządu oraz inne akta normatywne federalnych organów władzy. Podstawowymi zasadami tej walki są: prawodawstwo, priorytet przedsięwzięć zapobiegających terroryzmowi, nieuchronność kary za prowadzenie działalności terrorystycznej, łączenie jawnych i niejawnych metod walki z terroryzmem, kompleksowe wykorzystanie profilaktycznych, prawnych, politycznych, socjalno-ekonomicznych i propagandowych przedsięwzięć w tej materii. Priorytetem w walce jest obrona praw osób narażonych na niebezpieczeństwo w rezultacie akcji terrorystycznej, ale także minimalne ustępstwa wobec terrorystów. Zasadą jest jednoosobowe dowództwo wykorzystywanymi siłami i środkami podczas przeprowadzania operacji kontrterrorystycznych. Ostatnią z przedstawionych zasad walki z terroryzmem jest minimalizowanie rozgłaszania technicznych sposobów i taktyki przeprowadzania operacji kontrterrorystycznych oraz składu ich uczestników.

W artykule trzecim ustawy zdefiniowane zostały m.in. takie pojęcia, jak: terroryzm – przemoc, działalność terrorystyczna, międzynarodowa działalność terrorystyczna, terrorystyczna akcja, przestępstwa o charakterze terrorystycznym, terrorysta, grupa terrorystyczna, organizacja terrorystyczna, walka z terroryzmem, operacja kontrterrorystyczna, strefa prowadzenia operacji kontrterrorystycznej oraz zakładnik.

Artykuł czwarty określał sposoby współpracy międzynarodowej FR w dziedzinie walki z terroryzmem. Należały do nich współpraca w zakresie walki z terroryzmem na podstawie umów międzypaństwowych, umów z ich organami ochrony porządku publicznego i służbami specjalnymi. Federacja współpracuje z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się zwalczaniem terroryzmu.

W rozdziale drugim *Podstawy organizacji walki z terroryzmem* nazwane zostały cele, podmioty, kompetencje i podstawowe funkcje tychże przy realizacji walki z terroryzmem. Określono charakter pomocy i podmioty zobowiązane do jej udzielenia w walce z terroryzmem. W trzecim rozdziale pt. *Przeprowadzanie operacji kontrterrorystycznych* szczegółowo przedstawione zostały zasady kierowania operacjami kontrterrorystycznymi, siły i środki niezbędne do ich realizacji, kierowanie operacją oraz porządek prawny obowiązujący w strefie operacji kontrterrorystycznej. Ustalono zasady prowadzenia rozmów z terrorystami, informowanie społeczeństwa o terrorystycznej akcji oraz zakończeniu operacji kontrterrorystycznej.

W rozdziałach czwartym: *Wynagrodzenie krzywd powstałych w wyniku akcji terrorystycznej i społeczna rehabilitacja osób pokrzywdzonych w wyniku akcji terrorystycznej* i piątym: *Prawna i społeczna ochrona osób uczestniczących w walce z terroryzmem* zawarto obowiązki państwa oraz prawa osób biorących udział w walce z terroryzmem lub będących jego ofiarami.

Rozdział szósty: *Odpowiedzialność za uczestnictwo w działalności terrorystycznej*, charakteryzował sposoby osądzania obwinionych w sprawach o działalność terrorystyczną. Zostały w nim uregulowane sposoby likwidacji organizacji oskarżonej o terroryzm. W rozdziale *Kontrola i nadzór zgodności z prawem walki z terroryzmem* przedstawiono organa władzy państwowej sprawujące kontrolę (prezydent i rząd FR) oraz instytucje nadzorujące w osobie prokuratora generalnego i podległych mu prokuratorów. Rozdział ostatni: *Przepisy końcowe*, określał sposób wprowadzenia ustawy oraz doprowadzenie do zgodności innych ustaw federalnych z ustawą o walce z terroryzmem¹.

Ustawa *O walce z terroryzmem* była szczegółowym rozwiązaniem prawnym regulującym sposoby i metody walki z terroryzmem. Jej zawartość pokazywała podejście władz rosyjskich do zwalczania terroryzmu. W swoich rozwiązaniach była dostosowana do rosyjskiego systemu państwowego i jego oryginalnych uregulowań prawnych. Dla badacza jest przykładem praktycznych i wdrożonych do realizacji rozwiązań w sferze prowadzenia walki z terroryzmem.

W 2006 r. Duma Państwowa oraz Rada Federacji uchwaliły ustawę *O przeciwdziałaniu terroryzmowi*, której projekt został wniesiony przez grupę deputowanych związanych z *Ogólnorosyjską Partią Polityczną Jedna Rosja*, stanowiącą zaplecze polityczne Władimira Putina w rosyjskim parlamencie. Ustawa liczy 26 artykułów. Weszła w życie w dniu 6 marca 2006 r. Jednakże

¹ Zob. www.kremlin.ru, Fiederalnyj zakon Rossijskoj Fiedieracii, O borbie s tierrorizmom ot 3 ijula 1998 g.

jej artykuły: 18, 19, 21 i 23 zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2007 r. Nie skupiając się na analizie pierwszych artykułów nowej ustawy, jej podstawowe różnice pomiędzy ustawą z 1998 roku dotyczą przede wszystkim prawnych aspektów wykorzystania sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej w operacjach kontrterrorystycznych. Udział sił zbrojnych opisują artykuły od 6 do 10 ustawy. Siły zbrojne FR mogą uczestniczyć w walce z terroryzmem w celu: 1) przerwania lotu statków powietrznych wykorzystywanych dla przeprowadzenia aktu terrorystycznego lub porwanego przez terrorystów, 2) przerwania aktu terrorystycznego na wodach i morzach wewnętrznych FR, na morskich obiektach produkcyjnych rozmieszczonych w szelfie kontynentalnym Rosji oraz w celu zabezpieczenia narodowego transportu morskiego, 3) uczestnictwa w przeprowadzeniu operacji kontrterrorystycznej zgodnie z regulacjami omawianej ustawy, 4) przerwania międzynarodowej działalności terrorystycznej za granicami Rosji. Artykuły 7 i 8 opisują sposób postępowania przy przerywaniu aktów terrorystycznych w powietrzu oraz na wodach terytorialnych, morzach wewnętrznych i szelfie kontynentalnym oraz zapewnienie bezpieczeństwa transportowi morskiemu. Artykuł dziewiąty reguluje uczestnictwo sił zbrojnych w prowadzeniu operacji kontrterrorystycznej. Pododdziały i jednostki wojskowe kierowane są do prowadzenia operacji przeciwko terrorystom na mocy decyzji dowodzącego operacją kontrterrorystyczną. Zgrupowania wojskowe uczestniczą w niej na mocy decyzji prezydenta Rosji. Kolejny, dziesiąty artykuł w jedenastu punktach szczegółowo porządkuje udział sił zbrojnych w wypełnianiu zadań w celach przerwania międzynarodowej działalności terrorystycznej poza granicami Rosji. Decyzje o zastosowaniu oddziałów sił zbrojnych do akcji przeciwko bazom oraz terrorystom, poza granicami, podejmuje prezydent FR. Natomiast decyzje wykorzystywania formacji sił zbrojnych poza granicami Rosji dla realizacji zadań dla przeciwdziałania międzynarodowej działalności terrorystycznej podejmuje prezydent na podstawie odpowiedniego postanowienia Rady Federacji rosyjskiego parlamentu. Decyzję o powrocie sił zbrojnych z operacji zagranicznych podejmuje samodzielnie prezydent, informując jedynie o swojej decyzji Radę Federacji. Artykuł określa także sposób i formę udziału w tych działaniach personelu cywilnego niezbędnego dla zabezpieczenia funkcjonowania sił zbrojnych za granicą. Kolejne artykuły ustawy regulują porządek prawny podczas prowadzenia operacji kontrterrorystycznej, warunki jej przeprowadzania oraz ustalają kierownictwo tej operacji. Z ich uregulowań jednoznacznie wynika to, że odpowiedzialność za organizację, przeprowadzenie i dowodzenie operacją kontrterrorystyczną ponosi kierownik federalnego organu władzy wykonawczej w sferze zabezpieczenia bezpieczeństwa lub inna wskazana osoba z federalnego organu, jeśli nie było innych decyzji.

W artykule dwunastym analizowanej ustawy, *Siły i środki wykorzystywane dla prowadzenia operacji kontrterrorystycznej*, wskazano jednoznacznie, że jej podstawową siłą i uczestnikiem są organy Federalnej Służby Bezpieczeństwa, które mogą wykorzystywać inne jednostki federalnych organów władzy wykonawczej (kompetentne w sprawach bezpieczeństwa, prawa, spraw wewnętrznych, obrony cywilnej, sytuacji nadzwyczajnych, pożarnictwa) oraz jednostki sił zbrojnych do przeprowadzenia operacji. Jednoosobowe kierownictwo sprawuje kierownik operacji kontrterrorystycznej – przedstawiciel FSB. Zgodnie z ustawą prezydent Federacji Rosyjskiej określa podstawowe kierunki państwowej polityki oraz ustala kompetencje federalnych organów władzy wykonawczej, którymi kieruje, w sferze przeciwdziałania terroryzmowi. Ustawą

określone zostały obowiązki w tej dziedzinie rządu FR oraz podległych mu organów władzy państwowej oraz władzy samorządowej.

Ustawa upoważnia prezydenta FR – w celu zabezpieczenia koordynacji współpracy federalnych organów władzy, organów podmiotów federacji i organów samorządowych w walce z terroryzmem – do powoływania instytucji, w której uczestniczą przedstawiciele wymienionych organów oraz osoby indywidualne. Tak powołane instytucje mogą wydawać akty normatywne, obowiązujące instytucje uczestniczące w nowo powstałym organie kierującym walką z terroryzmem. Znaczącą cechą odróżniającą tę ustawę od wcześniejszej, jest brak wymienionych według nazw podmiotów, których zadaniem jest walka z terroryzmem, jego przejawami i następstwami. W myśl rozwiązań ustawowych kluczowym dla zwalczania aktów terroryzmu organem władzy federalnej jawi się Federalna Służba Bezpieczeństwa. Służba ta ma być osią i ośrodkiem, wokół którego jest organizowany system zwalczania terroryzmu. Półtoraroczna debata nad ustawą była szczególnie krytyczna wobec tych części projektu, które ograniczały prawa obywatelskie oraz swobodę przepływu informacji. Zakończyła się ona przyjęciem ustawy w bardzo zmienionej formule. Jako ciekawostkę można odnotować fakt, że od momentu jej przyjęcia przez Dumę Państwową do przegłosowania w Radzie Federacji minęły jedynie cztery dni, w tym tylko dwa robocze. Emocje wzbudzają jedynie zapisy ustawy zezwalające na zestrzeliwanie samolotów pasażerskich².

W związku z przewidywanym przyjęciem ustawy *O przeciwdziałaniu terroryzmowi* prezydent FR W. Putin wydał dnia 15 lutego 2006 roku dekret *O mierach po przeciwdziałaniu terrorizmu (O środkach dla przeciwdziałania terroryzmowi)*. Celem dekretu jest doskonalenie państwowego kierownictwa w dziedzinie zwalczania terroryzmu. Decyzją prezydenta powstał *Nacyonalnyj Antiterroristiceskij Komitet* (Narodowy Komitet Antyterrorystyczny, NKA). Przewodniczącym komitetu jest z urzędu dyrektor Federalnej Służby Bezpieczeństwa. Zgodnie z punktem trzecim dekretu dla celów koordynacji działalności terytorialnych jednostek federalnych władz wykonawczych, organów władzy wykonawczej, podmiotów oraz organów samorządowych dla zapobiegania terroryzmowi, minimalizacji i likwidacji następstw jego przejawów powołane zostały w podmiotach federacji komisje antyterrorystyczne. Ich kierownikami (przewodniczącymi) z mocy dekretu, są przedstawiciele najwyższych organów wykonawczej władzy państwowej w tych podmiotach. Dla celów planowania stosowanych sił i środków organów federalnych i ich terytorialnych organów dla walki z terroryzmem, w składzie komitetu powołany został Federalny Sztab Operacyjny. Jego odpowiednikami w terenie są sztaby operacyjne powoływane w podmiotach FR. Decyzje podejmowane przez sztab federalny oraz sztaby regionalne są obowiązujące dla jednostek wchodzących w ich skład, z tym, że postanowienia sztabu federalnego są nadrzędne i obowiązują na szczeblu sztabu podmiotu FR. Kierownikiem sztabu federalnego jest przewodniczący komitetu. Szefami sztabów w podmiotach są kierownicy miejscowych organów Federalnej Służby Bezpieczeństwa, o ile inaczej nie zdecyduje przewodniczący NKA. Przeformowaniu ulega w myśl dekretu funkcjonująca obecnie komisja koordynująca działalność federalnych organów władzy wykonawczej w południowym okręgu federalnym. Do czasu powołania i uruchomienia regionalnych sztabów operacyjnych, za operację kontrterrorystyczną odpowiada naczelnik miejscowej jednostki

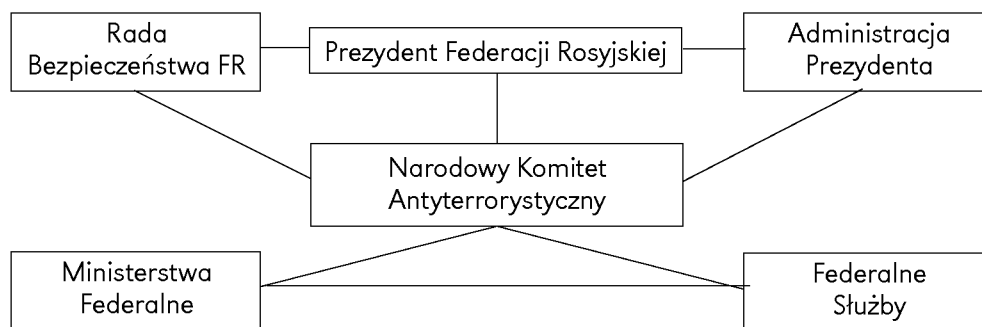
² Zob. www.kremlin.ru, Fiederalnyj zakon Rossijskoj Fiedieracji, O protivodiejstwiu tierrorizmu ot 6 marta 2006 g.

FSB, a jeśli taka nie istnieje, szef miejscowego organu spraw wewnętrznych. Na mocy dekretu w składzie FSB powołany zostaje aparat NKA (załącznik nr 1). W organach regionalnych FSB powołane zostały aparaty sztabów operacyjnych. Zadaniem powołanych aparatów jest organizacyjne i materiałowo-techniczne zabezpieczenie działalności Komitetu, jego sztabu i sztabów regionalnych. Dekretem zatwierdzone zostały statut Komitetu, składy osobowe: NKA, regionalnej komisji antyterrorystycznej, sztabu federalnego i sztabu operacyjnego w podmiocie federacji. Ustalona została liczebność centralnego aparatu komitetu, który ma wynosić 300 osób w FSB oraz 7 osób w Federalnej Służbie Ochrony. Omawiany akt prawny reguluje kompetencje w sprawach kadrowych i organizacyjnych, wskazuje terminy realizacji poszczególnych etapów tworzenia ustalonego dekretem systemu zwalczania terroryzmu. Określa zadania rządu FR w dziedzinie zabezpieczenia bazy materialno-finansowej i technicznej działania Komitetu oraz propozycje uzgodnienia aktów prawnych prezydenta FR do zgodności z omawianym dekretem. Federalna Służba Bezpieczeństwa zobowiązana została do przygotowania zmian w regulacjach prawnych statutu FSB oraz określenia stanowisk podlegających obsadzie wyższymi oficerami oraz ich liczebność. W skład Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego wchodzi dwadzieścia osób określonych stanowiskami³. Federalny sztab operacyjny składa się z jedenastu wyższych urzędników państwowych, funkcjonariuszy i wojskowych⁴. Mniej liczebne są komisja antyterrorystyczna i sztab w podmiocie federacji, gdyż liczą po siedem osób. Statut NKA będący załącznikiem do dekretu precyzyjnie określa zadania stojące przed komitetem. Podstawowymi zadaniami Komitetu są: przygotowywanie propozycji dla prezydenta FR pozwalających na formułowanie państwowej polityki w sferze przeciwdziałania terroryzmowi oraz na doskonalenie obowiązującego w tym zakresie prawa; koordynacja działalności organów federalnych władzy wykonawczej, komisji antyterrorystycznych podmiotów FR mająca na celu przeciwdziałanie terroryzmowi. Komitet organizuje współdziałanie z organami władzy podmiotów federacji oraz organami samorządu organizacjami i stowarzyszeniami społecznymi. Opracowuje przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie terroryzmowi, eliminację przyczyn i warunków jego funkcjonowania, zabezpieczenie obiektów przed zamachami terrorystycznymi. Przygotowuje projekty porozumień międzynarodowych i uczestniczy we współpracy międzypaństwowej w tym zakresie. Zajmuje się zabezpieczeniem socjalnym osób prowadzących walkę z terroryzmem oraz ofiar aktów terrorystycznych. Rozwiązuje inne zadania przewidziane prawem Federacji Rosyjskiej związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi. W celu realizacji swoich zadań Komitet ma prawo podejmowania decyzji dotyczących organizacji, koordynacji, doskonalenia oraz oceny efektywności działania federalnych organów władzy wykonawczej w sferze przeciwdziałania terroryzmowi. Może przeprowadzać kontrolę wykonywania przez nich obowiązków w tej materii. NKA ma prawo żądać i otrzymywać materiały i informacje od federalnych organów władzy wykonawczej, organów władzy państwowej podmiotów FR, organów samorządowych, stowarzyszeń społecznych, organizacji oraz osób zajmujących oficjalne

³ Czytaj www.kremlin.ru, Ukaz nr 1188 ot 8 awgusta 2008 goda Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi O wniesienii izmienień w sostawy Nacionalnowo Antiterroristiceskowo Komiteta po dołżnostiam, antiterroristiceskoj komisiji w subiekcie Rossijskoj Fiedieracyi po dołżnostiam i operatiwnych sztabow po dołżnostiam, utwierżdennyyje Ukazom Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi ot 15 fiewrala 2006 g., nr 116.

⁴ *Ibidem*.

stanowiska. Powołuje robocze organa dla badania problemów przeciwdziałania terroryzmowi oraz w celu przygotowywania decyzji Komitetu. Do jego praw należy wykorzystywanie dla celów pracy Komitetu osób sprawujących stanowiska kierownicze oraz innych specjalistów pracujących w organach federalnych, jednostkach podmiotów FR, samorządzie czy przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji społecznych. Tych ostatnich za ich zgodą. NKA przedstawia propozycje wymagające decyzji prezydenta FR oraz rządu. Komitet swoje obowiązki wykonuje zgodnie z planem oraz regulaminem organizacyjnym zatwierdzonym przez jego przewodniczącego. Posiedzenia Komitetu odbywają się nie rzadziej niż raz na dwa miesiące. Uczestnictwo członków w posiedzeniu Komitetu jest obowiązkowe. Posiedzenie Komitetu jest prawomocne, jeśli uczestniczy w nim więcej niż połowa członków. W razie nieobecności członka Komitetu, w posiedzeniu może uczestniczyć jego przedstawiciel, po zgodzie przewodniczącego, jedynie z głosem doradczym. W posiedzeniach mogą uczestniczyć inne osoby, w zależności od rozpatrywanych problemów. Decyzje Komitetu zapisywane są w protokole, podpisywanym przez przewodniczącego. Dla realizacji decyzji Komitetu przygotowywane są projekty dekretów, rozporządzeń i poleceń prezydenta FR oraz rozporządzeń i postanowień rządu Rosji. Jeżeli były one rozstrzygane i przyjmowane na posiedzeniu Komitetu, to uzgadnianie ich treści z organami władzy państwowej, których przedstawiciele uczestniczyli w spotkaniu, nie jest konieczne. Federalne organa władzy, których przedstawiciele wchodzą w skład Komitetu przyjmują wspólne akta w celu realizacji jego decyzji. Usytuowanie Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego w strukturze władz Federacji Rosyjskiej ukazuje zamieszczony poniżej schemat.

Źródło: opracowanie własne.

Powołanie NKA miało na celu doskonalenie państwowego systemu (załącznik nr 2) zwalczania terroryzmu przy wykorzystaniu poglądów praktycznie wszystkich organów władzy państwowej⁵. Początki państwowego systemu przeciwdziałania terroryzmowi związane są z dekretem *O środkach wzmocnienia walki z terroryzmem* wydanym przez prezydenta B. Jelcyna w 1996 r. Inicjatorem powstania dekretu była Federalna Służba Bezpieczeństwa. Dekret był pierwszym dokumentem, w którym została przedsta-

⁵ N. Patruszew, *Interwju Przedsiadatiela Nacyonalnowo Antiterroristiczeskowo Komitieta Nikolaja Platonowicza Patruszewa*, „Rossijskaja Gazieta” 2007, nr 4314.

wiona idea międzyresortowego podejścia do walki z terroryzmem⁶. Dopiero dekret z 15 lutego 2006 r. w pełni zrealizował międzyresortowe podejście do zwalczania terroryzmu. Generał płk. dr W. Buławin⁷, kierownik aparatu NKA i zarazem zastępca przewodniczącego twierdzi, że idea powołania takiej instytucji w pełni się sprawdziła. Podczas spotkania z Kolegium FSB FR w dniu 31 stycznia 2007 r. prezydent Władimir Putin wysoko ocenił pierwszy rok działania NKA. Dla niego stworzenie Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego było poważnym krokiem w strategii zwalczania terroryzmu. Niezwykle ważnym rezultatem działalności NKA stało się podwyższenie skoordynowania działań wszystkich gałęzi władzy w walce z terroryzmem. W pierwszej kolejności dotyczyło to Południowego Okręgu Federalnego. W efekcie doprowadziło to do zmniejszenia o ponad dwa razy liczby zrealizowanych aktów terrorystycznych (w 2006 r. było ich 112, rok później 48), naruszyło system kierowania formacjami terrorystycznymi (*bandformirowanija*) oraz zadało odczuwalne straty grupie kierowniczej⁸.

Z inicjatywy NKA w wyniku amnestii ponad 500 uczestników podziemia ujawniło się, zaprzestało działalności i powróciło do pokojowego życia. Zapobiegnięto ponad 300 dywersyjno-terrorystycznym aktom, które miały być zrealizowane w Inguszetii, Dagestanie, Czeczenii i Kraju Stavropolskim. Wśród tych aktów planowany był napad na miasto Czerkiesk, który swoimi rozmiarami mógł być porównywalny z akcją w Nalczyku w 2005 r. W samym tylko 2006 r. doprowadzono do przerwania działalności 150 terrorystycznych i ekstremistycznych organizacji, 35 grup bandyckich i 501 grup przestępczych zajmujących się nielegalnym handlem bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi i urządzeniami wybuchowymi. Za działalność ekstremistyczną i terrorystyczną osądzono 896 osób. W stadium śledztwa znajduje się ponad 700 spraw karnych⁹. Połączenie działalności profilaktycznej i działań o charakterze siłowym władz rosyjskich wpłynęło w 2006 r. znacząco na stabilizację sytuacji w Czeczenii.

W dotychczasowej działalności NKA ważnym wydarzeniem było ostrzeżenie z 16 stycznia 2007 r. społeczeństwa rosyjskiego o możliwości zamachu terrorystycznego, wydane przez federalny Sztab NKA. Przez dwie doby od wydania ostrzeżenia sztaby operacyjne sprawdziły ponad 60 tysięcy otrzymanych od obywateli Rosji informacji, zatrzymano 5 osób. Służby pirotechniczne sprawdziły ponad 500 podejrzanych przedmiotów odkrytych w miejscach licznie odwiedzanych przez ludzi.

W 2007 r. w rezultacie lepszej koordynacji działań organów władzy wykonawczej na szczeblu federalnym, podmiotów federacji oraz władz samorządowych, dzięki pracy profilaktycznej podniesiona została efektywność reagowania na terrorystyczne wyzwania. Przerwano aktywność 164 uczestników grup terrorystycznych, zatrzymano 735 członków *bandformirowanij* i ich pomocników. Na Północnym Kaukazie zlikwidowano

⁶ W. Buławin, *Interwju zamiestitiela Priedsiedatiela Nacyonalnowo Antiterroristczeskowo Komitieta – rukowoditiela aparata Komitieta Władimira Iwanowicza Buławina*, „Rodina” 2007, nr 12.

⁷ Pierwszym szefem aparatu Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego, zastępcą Szefa Federalnego Sztabu Operacyjnego został generał-pułkownik Władimir Buławin, będący jednocześnie zastępcą dyrektora FSB. W. Buławin ukończył z wyróżnieniem Moskiewski Instytut Inżynierów Kolejnictwa, następnie dwuletnie studia Wyższej Odznaczonej Orderem Czerwonego Sztandaru Szkole KGB, doktor nauk prawnych. Temat jego dysertacji: *Bezpieczeństwo narodowe współczesnej Rosji*. Całą karierę do tego awansu spędził w Obwodzie Gorkowskim (Niżniegorodskim). Buławin jest obecnie I zastępcą sekretarza Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej.

⁸ W. Buławin, *Interwju zamiestitiela Priedsiedatiela Nacyonalnowo...*, *op. cit.*

⁹ N. Patruszew, *Interwju Priedsiedatiela Nacyonalnowo...*, *op. cit.*

wano 329 baz i 676 skrytek z bronią i amunicją. Przejęto 745 sztuk broni palnej, 241 granatników oraz 10 tys. szt. różnego rodzaju pocisków, amunicji do granatników, granatów i min. Unieszkodliwionych zostało 225 improwizowanych urządzeń wybuchowych (Improvised Explosive Devices – IED).

Zgodnie z poleceniem prezydenta FR NKA opracował i przyjął *Koncepcję państwowego systemu reagowania na zagrożenia terrorystyczne*. Zgodnie z nią ustanawianych jest pięć stopni zagrożenia terrorystycznego. Dla każdego z nich przewidziane zostały system prawny oraz instrukcja dla przedsięwzięć podejmowanych przez komisje antyterrorystyczne oraz sztaby operacyjne. Opracowano podstawy ich uruchomienia oraz określono krąg decydentów mających pełnomocnictwa dla podjęcia decyzji w sprawach zagrożenia terrorystycznego. W ramach pracy nad przeciwdziałaniem terroryzmowi decyzją NKA stworzono ponad 150 sztabów kryzysowych w ambasadach, konsulatach i innych zagranicznych przedstawicielstwach Rosji. Tworzone jest centrum kryzysowe w ministerstwie spraw zagranicznych. Ponadto Narodowy Komitet Antyterrorystyczny zatwierdził koncepcyjne i organizacyjne podstawy współdziałania federalnych organów władzy wykonawczej w ramach międzynarodowej współpracy antyterrorystycznej. NKA opracował, zaaprobował i przesłał rządowi pakiet przedsięwzięć realizujących wymagania Globalnej Strategii Kontrterrorystycznej ONZ. Realizując współpracę rosyjsko-amerykańską w zakresie walki z aktami terroryzmu jądrowego, decyzją NKA ustalone zostały przedsięwzięcia związane z formowaniem i etapowym rozwijaniem systemu kontroli przemieszczania materiałów jądrowych i radioaktywnych substancji za pomocą przyrządów technicznych.

Rok 2007 w działalności Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego to zmiany w 4 federalnych ustawach, wydanie 2 dekretów prezydenta FR, 6 decyzji rządu Rosji i opracowanie ponad 10 międzyresortowych zarządzeń. Na swoich posiedzeniach NKA oraz Federalny Sztab Operacyjny rozpatrzył ponad 50 aktualnych problemów związanych z różnorodnymi aspektami działalności antyterrorystycznej. Należały do nich sprawy kanałów finansowania terroryzmu, niedopuszczenia do wykorzystania samolotów lotnictwa cywilnego dla dokonania aktów terrorystycznych, przeciwdziałanie zagrożeniu bioterrorystycznemu oraz antyterrorystycznej ochrony biologicznie niebezpiecznych obiektów. Niezwykle ważną rolę w przeciwdziałaniu terroryzmowi odgrywają komisje antyterrorystyczne i sztaby operacyjne w podmiotach Federacji Rosyjskiej. Odbytych zostało 545 posiedzeń komisji antyterrorystycznych i 746 narad sztabów operacyjnych, podczas których zajmowano się wieloma problemami zapobiegania terroryzmowi w regionach. Przeprowadzonych zostało 2160 sprawdzeń stopnia zabezpieczenia antyterrorystycznego obiektów infrastruktury stanowiących zagrożenie w razie przeprowadzenia na nie ataków terrorystycznych (elektrownie jądrowe, zakłady chemiczne, wodociągi itp.). Skontrolowano ponad 22 tys. miejsc masowego przebywania ludzi. W wyniku tych działań pokazujących naruszenia reżimu w zakresie bezpieczeństwa skierowano ponad 11 tys. zaleceń i informacji. Przeprowadzonych zostało 307 planowanych i 45 nieplanowanych ćwiczeń realizujących 12 scenariuszy reakcji na przejawy terroryzmu. Ich celem było wypracowanie praktycznych nawyków kierowania operacją kontrterrorystyczną, koordynacją działań użytych sił i środków oraz współpracy terytorialnych organów władzy w zakresie minimalizacji i likwidacji następstw aktów terrorystycznych. Zakończono również realizację federalnego programu *Antyterror 2005-2007*, w ramach którego został stworzony jednolity bank danych, szereg technicznych kompleksów łączności, pelengacji, prze-

chwytywania, wizualnego i telewizyjnego śledzenia, specjalnego opracowywania informacji nowego pokolenia i ogólnosiątkowego systemu rozpoznawczego specjalnego przeznaczenia. Przygotowana i wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów FR została koncepcja celowego federalnego programu *Antyterror 2009–2012*. Zagranicznym partnerom Federalnej Służby Bezpieczeństwa Rosji oraz kierownictwu Komitetu Kontrterrorystycznego Rady Bezpieczeństwa udostępniony został jawny segment banku danych związanych z przeciwdziałaniem terroryzmowi.

W latach 2008 i 2009 priorytetem NKA było obniżenie poziomu zagrożenia terrorystycznego w Rosji oraz przeciwdziałanie przestępczości o charakterze terrorystycznym. Nadal ważnym będzie doskonalenie regulacji związanych z działalnością organów władzy państwowej organizującej i prowadzącej przedsięwzięcia związane z zapobieganiem terroryzmowi. Specjalną uwagę NKA przywiązuje do konsekwentnego realizowania siłowego likwidowania działających na Kaukazie Północnym grup bandyckich. Przeprowadzane będą ćwiczenia antyterrorystyczne z zastosowaniem większego spektrum scenariuszy. Obejmą one wszystkie podmioty Federacji Rosyjskiej. W 2008 r. wprowadzono znormalizowane wymagania dla zapewnienia ochrony antyterrorystycznej niebezpiecznych obiektów przemysłowych i energetycznych, które mają być obowiązującą dyrektywą dla kierowników przedsiębiorstw, niezależnie od formy ich własności. Specjalną wagę NKA przywiązuje do opracowania przedsięwzięć zapewnienia antyterrorystycznego bezpieczeństwa podczas zimowej olimpiady w Soczi w 2014 r.

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny wkroczył w czwarty rok swojego praktycznego działania. Jego dotychczasowa praca pokazała konieczność stworzenia centralnego ośrodka decyzyjno-dowódczego w zakresie prowadzenia szerokiego spektrum działań antyterrorystycznych i operacji kontrterrorystycznych. Rosyjskie doświadczenia w tej materii mają unikalny charakter. Od ponad 13 lat toczona jest z różnym nasileniem nieprzerwana walka z terroryzmem na Północnym Kaukazie (Czeczenia, Inguszetia, Dagestan). Ataki terrorystyczne dosięgły także europejskiego terytorium Rosji. Rosyjski system zwalczania terroryzmu nieprzerwanie ewoluuje od 1996 r.¹⁰ W tym okresie Rosja zainicjowała utworzenie Centrum Antyterrorystycznego Wspólnoty Niepodległych Państw¹¹ oraz Regionalnej Struktury Antyterrorystycznej Szanghajskiej Organizacji Współpracy. Inspirowała uchwalanie ustaw antyterrorystycznych przez państwa WNP oraz doprowadziła do wypracowania wzorca ustawy antyterrorystycznej na ich potrzeby.

Wiele innych krajów stworzyło instytucje koordynujące działania antyterrorystyczne. W Stanach Zjednoczonych to Narodowe Centrum Antyterrorystyczne. W Niemczech pracuje Centrum Koordynacji Działań Antyterrorystycznych w ramach struktury Federalnej Policji Kryminalnej. Wielka Brytania to Wspólne Centrum Analiz Terroryzmu podległe dyrektorowi generalnemu Służby Bezpieczeństwa (MI 5). We Francji od 1984 roku funkcjonuje Jednostka Koordynacji Zwalczania Terroryzmu nadzorowana przez dyrektora generalnego Policji Narodowej Francji¹².

¹⁰ K. Kraj, *Terroryzm a bezpieczeństwo Federacji Rosyjskiej*, [w:] J.J. Piątek, R. Podgórzńska, *Wybrane aspekty bezpieczeństwa*, t. 2, Szczecin 2007, s. 31–45.

¹¹ K. Kraj, *Rola Rosji w walce z terroryzmem międzynarodowym*, [w:] K. Lankosz, M. Chorośnicki, P. Czubik, *Walka z terroryzmem w świetle prawa międzynarodowego*, Bielsko-Biała 2004, s. 153–166.

¹² K. Jąłoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 219–229.

W tym artykule nie sposób porównać kompetencji i organizacji wymienionych instytucji koordynujących zwalczanie terroryzmu z rosyjskim Narodowym Komitetem Antyterrorystycznym. Przy jego organizacji Rosja wykorzystała swoje dotychczasowe doświadczenie w walce z terroryzmem, biorąc jednocześnie pod uwagę praktykę innych państw w tym zakresie.

Zbadanie rozwiązań przyjętych przy organizacji NKA oraz analiza jego bieżącej działalności może dostarczyć wielu materiałów i danych do przemyśleń nad stworzeniem efektywnego systemu zwalczania terroryzmu w Polsce, którego moim zdaniem, nadal brakuje.

Bibliografia

Buławin W., *Interwju zamiestitiela Priedsiedatiela Nacyonalnowo Antiterroristiczeskowo Komitietia – rukowoditiela aparata Komitietia Władimira Iwanowicza Buławina*, „Rodina” 2007, nr 12.

Fiederalnyj zakon Rossijskoj Fiedieracyi, O borbie s tierrorizmom ot 3 ijula 1998 g.

Fiederalnyj zakon Rossijskoj Fiedieracyi, O protivodiejstwii tierrorizmu ot 6 marta 2006 g.

Jałoszyński K., *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008.

Kraj K., *Rola Rosji w walce z terroryzmem międzynarodowym*, [w:] K. Lankosz, M. Chorośnicki, P. Czubik, *Walka z terroryzmem w świetle prawa międzynarodowego*, Bielsko-Biała 2004.

Kraj K., *Terroryzm a bezpieczeństwo Federacji Rosyjskiej*, [w:] J.J. Piątek, R. Podgórsańska, *Wybrane aspekty bezpieczeństwa*, t. 2, Szczecin 2007.

Patruszew N., *Interwju Priedsiedatiela Nacyonalnowo Antiterroristiczeskowo Komitietia Ni-kołaja Płatonowicza Patruszewa*, „Rossijskaja Gazieta” 2007, nr 43 14.

Ukaz nr 116 ot 15 fiewrala 2006 goda Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi O mierach po protivodiejstwiju tierrorizmu.

Ukaz nr 1188 ot 8 awgusta 2008 goda Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi O wniesieniji izmienenij w sostawy Nacyonalnowo Antiterroristiczeskowo Komitietia po dołžnostiam, antiterroristiczeskoj komisiji w subiektie Rossijskoj Fiedieracii po dołžnostiam i opieratynnych sztabow po dołžnostiam, utwierzdiennyje Ukazom Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi ot 15 fiewrala 2006 g., nr 116.

www.fsb.nak.gov.ru.

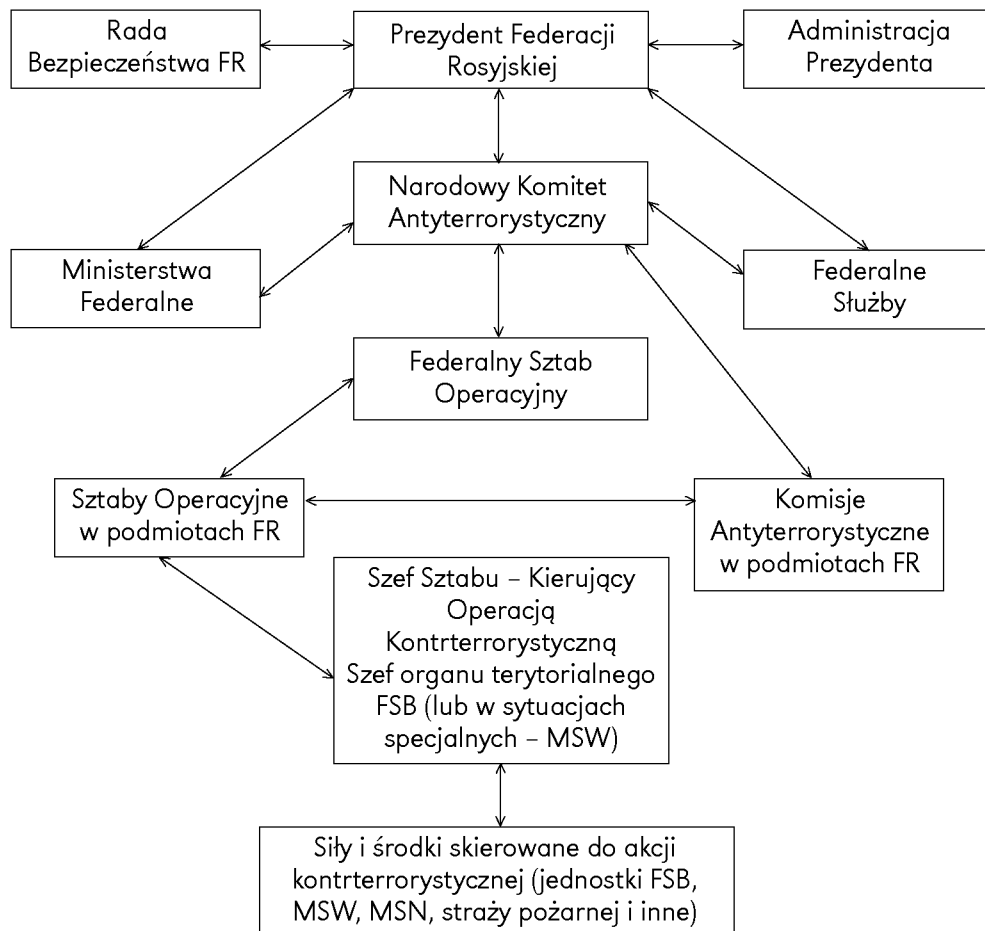
www.kremlin.ru.

Załącznik 1. Struktura aparatu Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego

<p>Zarząd ds. koordynacji działalności w walce z terroryzmem</p> <ol style="list-style-type: none">1. Organizacja operacyjnego reagowania na zagrożenia terrorystyczne.2. Planowanie zastosowania sił i środków sztabów operacyjnych przy przeprowadzaniu operacji kontrterrorystycznej.3. Organizacja ćwiczeń operacyjno-taktycznych i do-wódczo-sztabowych w celu położenia kresu aktów terrorystycznych.4. Zabezpieczenie organizacyjne Federalnego Sztabu Operacyjnego.	<p>Zarząd ds. koordynacji działalności w zakresie zapobiegania terroryzmowi</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kształtowanie ogólnopaństwowych środków zapobiegania terroryzmowi:<ul style="list-style-type: none">– prawno-normatywnej bazy w dziedzinie przeciwdziałania terroryzmowi,– ochrony ludności i życiowo ważnych obiektów,– finansowania terroryzmu,– likwidacji i minimalizacji skutków aktu terrorystycznego,– rehabilitacji osób poszkodowanych w aktach terroryzmu.2. Koordynacja i kontrola działalności komisji antyterrorystycznych działających w podmiotach Federacji Rosyjskiej.3. Międzynarodowa współpraca w sferze przeciwdziałania terroryzmowi.	<p>Zarząd informacyjno-analityczny</p> <ol style="list-style-type: none">1. Organizacja pracy systemu informacyjnego gromadzenia, opracowywania i analizy informacji związanych z przeciwdziałaniem terroryzmowi.2. Analiza i uogólnianie międzynarodowych doświadczeń w przeciwdziałaniu terroryzmowi.3. Organizacja współpracy ze środkami masowego przekazu w dziedzinie przeciwdziałania terroryzmowi.	<p>Zarząd ds. realizacji Programu Federalnego Przeciwdziałania Terroryzmowi Antyterror 2009–2012</p>
---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.nak.fsb.gov.ru (21.08.2008).

Załącznik nr 2. Schemat systemu zwalczania terroryzmu w Rosji (dekret prezydenta FR nr 116 z 15 lutego 2006 r.)

Źródło: opracowanie własne.